

بررسی تأثیرات بیکاری ساختاری بر جوامع شهری

(نمونه موردی شهرستان چاراویماق)

حامد اعلی صومعه سفلی

کارشناس اشتغال و کاریابی

شهرستان چاراویماق اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی

alaysomeh@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف تحقیق: بیکاری ساختاری ناشی از عدم تحرک شغلی و عدم تحرک جغرافیایی می باشد که با آموزشهای لازم و همچنین انتقال کارگران می توان سطح آن را کاهش داد هدف از این تحقیق تأثیر بیکاری ساختاری در شهرستان چاراویماق می باشد. روش بررسی: تحقیق از نوع میدانی بوده است یافته ها: کارگران غیر بومی مشغول در معادن و کارگاههای موجود در این شهرستان در شغل های تخصصی حدوداً ۹۹ درصد می باشد نتیجه گیری: می توان با آموزشهای لازم این سطح از بیکاری را کاهش داد.

واژگان کلیدی: بیکاری، بیکاری ساختاری، عدم تحرک شغلی، عدم تحرک جغرافیایی

مقدمه

بیکاری در دهه های اخیر به صورت یکی از مسایل بسار حاد برای کشور های توسعه نیافته و همچنین برای کشورهای صنعتی به چالش بسیار جدی در آمده است. پس از افزایش جمعیت و به تبع آن افزایش بیکاری در دهه های گذشته مطالعات زیادی در این زمینه صورت گرفت است که نتایج حاصل از آن بیکاری را به زیر شاخه های اصلی مانند بیکاری اصطلاحی، ساختاری، ادواری، آشکار و پنهان، ارادی و غیر ارادی و... تقسیم کرده اند و از مهمترین دلایل اصلی گسترش بیکاری را کاهش تقاضای کل عنوان کرده اند و برای مرهم این زخم مجموعه عوامل پولی و مالی که منجر به افزایش تقاضای کل می شود را راه کار آن دانسته اند. گر چه اقتصاد دانان دهه های گذشته بیکاری را ناشی از کاهش تقاضای کل می دانستند ولی با روند افزایش بیکاری بعد از دهه ۷۰ میلادی در کشورهای صنعتی تحقیقاتی از سوی اقتصاد دانان انجام شد که به نظریه ی دیگری انجامید که غیر از عوامل عرضه و تقاضا عوامل دیگری وجود دارد که در افزایش بیکاری دخیل هستند این عوامل مانند: الف- عدم تحرک شغلی ب- عدم تحرک جغرافیایی کارگران ج- قوانین حداقل دستمزد و... موثر خواهند بود آشکارا است تبیین نظری بیکاری دیگر ناشی از ناکارایی تقاضا در چارچوب کینزی و یا در چارچوب نظریات پول گرایان نخواهد بود بلکه در چارچوب بیکاری از نوع ساختاری است که با

آموزش‌های مربوطه و همچنین انتقال کارگران به محل‌های مورد نیاز می‌توان نرخ بیکاری ساختاری را به صورت چشمگیری کاهش داد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی کشورمان ۱۵/۶ درصد در سال ۹۲ است و همچنین بر اساس آخرین اطلاعات در سال ۹۴ نرخ بیکاری در بین جوانان ۲۲/۴ را نشان می‌دهد که سهم زنان ۴۳/۱ از این آمار است و همچنین بر اساس برآورد سازمان همکاری اقتصادی سطح بیکاری در ۱۵ حوزه یورو که عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه‌ای نیز هستند از ۸/۵ درصد به ۱۵ درصد افزایش یافته است، در این مطالعه به بررسی نقش بیکاری ساختاری در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و همچنین افراد جویای کار پرداخته شده است.

بیان مساله

بر اساس آخرین گزارش مرکز آمار ایران در آمارگیری نیروی کار بهار ۹۴ نرخ بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر نشان می‌دهد که ۱۰/۸ از جمعیت فعال، بیکار بوده‌اند بر اساس این نتایج، نرخ بیکاری در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی بیشتر بوده است روند تغییرات نرخ بیکاری کل کشور نشان می‌دهد که این شاخص، نسبت به فصل مشابه در سال قبل بهار (۱۳۹۳) ۱/۱ درصد افزایش و نسبت به فصل گذشته زمستان (۱۳۹۳) ۷/۷ درصد کاهش یافته است نرخ بیکاری جوانان ۱۵-۲۹ نیز حاکی از آن است که ۲۲/۴ درصد از جمعیت فعال ۱۵-۲۹ ساله بیکار بوده‌اند این شاخص نیز نسبت به فصل مشابه در سال گذشته ۲ درصد افزایش و نسبت به فصل قبل ۸ درصد کاهش پیدا کرده است.

صندوق بین‌المللی پول با اشاره به روند افزایش نرخ بیکاری در ایران اعلام کرد ایران با نرخ بیکاری ۱۱/۲ درصدی رتبه ۲۶ در رده بندی کشورهای جهان را از نظر نرخ بیکاری به خود اختصاص داده است. طبق آخرین آمارهای صندوق بین‌المللی پول در سال ۲۰۱۴ از نرخ بیکاری در کشورهای جهان نشان می‌دهد مشکل بیکاری در ایران طی سال‌های اخیر در حال ازدیاد بوده است این رقم در سال ۲۰۱۳ بالغ بر ۱۰/۴ درصد بوده است در این آمار مقدونیه بالاترین نرخ بیکاری با آمار ۲۸/۴ و کشورهای بوسنی و یونان به ترتیب در رده‌های بعدی قرار دارد بر اساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول ایران با نرخ بیکاری ۱۲/۲ در سال ۲۰۱۵ در جایگاه ۲۳ جهان از این نظر قرار خواهد گرفت.

بر اساس برآورد سازمان همکاری اقتصادی و توسعه‌ای بیکاری ساختاری در ۱۵ کشور حوزه euro که عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه‌ای نیز هستند از ۸/۵ درصد به ۱۵ درصد افزایش یافته است بنابر اعلام سازمان بین‌المللی کار، از ۱/۶ میلیون نفری که در کشورهای یونان، ایرلند و پرتغال در فاصله سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲ کار بیکار شده‌اند بین ۱۵ تا ۳۴ سال دارند در یونان و اسپانیا بیش از نیمی از افراد زیر ۲۵ سال جویای کار، بیکار هستند در ایتالیا از هر ۱۰ جوان ۴ نفر بیکارند (خبرگذاری تسنیم)

معضل بیکاری در ایران هم بعد ساختاری دارد و هم بعد عملکردی است بعد عملکردی آن که هم اکنون به دلیل رکود جهانی تقریباً گریبانگیر همه اقتصادهاست در ارتباط با ایران از آنجا که معضل بیکاری علاوه بر بعد عملکردی، بعد ساختاری هم دارد. لذا به یک مساله تقریباً پیچیده تبدیل شده است (مهدویان سمجله روند اقتصادی)

تجربیات کشورهای دیگر نشان داده که غالباً بین وضعیت عرضه و تقاضای نیروی کار، یک ناهماهنگی و عدم تعادل وجود دارد که این ناهماهنگی در کشور ما به ویژه در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی نمود عینی تری دارد به طوری که بر اساس آمار و اطلاعات موجود، کشور ما در طول سال‌های گذشته هرگز توان جذب

نیروهای تحصیلمکرده را نداشته و همان تعداد نیروهای نیز که جذب بازار کار گردیده اکثرا در شغلی نامربوط با رشته تحصیلی خود اشتغال یافته اند. به طور کلی با توجه به نقشی که نیروی متخصص و تحصیل کرده می توانند در روند توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی کشور داشته باشد و نیز با توجه به اینکه سالانه میلیاردها ریال صرف هزینه های آموزشی آنان می شود، لذا چنانچه نتوان از نیروی متخصص و تحصیل کرده در مشاغل مرتبط با رشته های تحصیلی شان استفاده کرد، از طرفی باعث هدر رفتن ای هزینه ها شده و از طرف دیگر موجب بیکاری ساختاری در جامعه را فراهم نموده که می توان ساختارهای اقتصادی جامعه را دچار تزلزل نماید (اکبری پور، ۱۳۸۳: ۴۳).

سازمان بین المللی کار (ILO) زیر نظر سازمان ملل متحد طی گزارشی اعلام کرده است تعداد بیکاران در جهان در سال ۲۰۱۹ از ۲۰۱ میلیون نفر کنونی به ۲۱۲ میلیون نفر افزایش خواهد یافت. گای رایدر، مدیر این سازمان، گفت: «اقتصاد جهانی در حال تجربه نرخ رشد متوسط است و این مسئله نیز پیامدهایی را در بر خواهد داشت. سازمان بین المللی کار در چشم انداز خود نسبت به شرایط اشتغال در سال ۲۰۱۵ اعلام کرد تا سال ۲۰۱۹ باید ۲۸۰ میلیون فرصت شغلی در جهان ایجاد شود تا فاصله ایجاد شده در بازار کار به علت بحران های مالی، از بین برود. رایدر افزود این آمارها نشان می دهد که شرایط اشتغال جهان با حد مطلوب فاصله زیادی دارد. گزارش سازمان بین المللی کار می افزاید، به رغم بهبود وضعیت اشتغال در برخی کشورها، نرخ بیکاری در تعدادی از کشورهای پیشرفته اروپایی همچنان در شرایط نگران کننده ای قرار دارد. گای رایدر بیان کرد که اتخاذ سیاست های ریاضت اقتصادی در کشورهای جهان از جمله کشورهای اروپایی به شکل تأسف باری به افزایش بیکاری در این کشورها منجر شده است. این گزارش می افزاید پیش بینی ها از افزایش نرخ بیکاری در آلمان به عنوان بزرگترین اقتصاد اروپا تا سال ۲۰۱۷ حاکی است و نرخ بیکاری فرانسه نیز تا این سال تنها به زیر دو رقم کاهش خواهد یافت بر اساس اعلام این گزارش بیشترین قشری که از شرایط پیش روی بیکاری ضربه خواهند خورد جوانان بین ۱۵ تا ۲۴ سال خواهند بود که با نرخ بیکاری ۱۳ درصدی در سال ۲۰۱۴، سه برابر افراد بالغ با بیکاری مواجه بوده اند. (گزارش سازمان بین المللی کار ۲۰۱۵)

هدف از تحقیق بررسی این مقاله تاثیر بیکاری ساختاری در شهرستان چاروا بامق می باشد برای شناخت هر چه بهترین شهرستان به معرفی آن پرداخته و مطالب تکمیلی نیز در جهت این منظور بیان می گردد.

موقیت جغرافیای:

شهرستان چاروا بامق یکی از شهرستان های جنوبی استان آذربایجان شرقی که بر اساس سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۰ دارای ۳۲۷۴۵ نفر جمعیت با مساحت ۳۲۰۸ کیلومتر مربع در فاصله ۱۹۳ کیلومتری تبریز واقع شده، تنوع و تکثیر معادن زیر زمینی وجود زمین های کشاورزی مستعد کشاورزی، همسایگی با دو استان آذربایجان غربی و زنجان و دسترسی به اتوبان پیامبر اعظم از جمله قابلیت های مهم سرمایه گذاری شهرستان می باشد. عدم جذب سرمایه گذار و کمبود زیر ساخت ها و اشتغال دایم این شهرستان را در زمره شهرستان های مهاجر خیز قرار داده است و نرخ بیکاری در شهرستان بر اساس آخرین سرشماری ۸/۸ می باشد.

پیشینه تحقیق

کریستین ایبک و گریتیج اورت در تحقیقی تحت عنوان (بیکاری و بیکاری ساختاری در حوزه بالتیک) پرداخته و عنوان کرده اند در حالی که نرخ بیکاری در بالتیک به شدت از آن بحران کاهش یافته است ولی نزدیک به دو رقمی باقیمانده است در این مقاله تخمین زده است که جزء ساختاری از نرخ بیکاری در سه

کشور بالتیک، تجزیه تحلیل علل آن است، یافته های اصلی این تحقیق سطح فعلی بیکاری عمدتاً منعکس کننده عوامل ساختاری است و از عوامل آن به عدم تطبیق مهارت اشاره کرده اند.

خبرگذاری مهردر تحلیلی با این عنوان که چرا جهانی شدن به بیکاری ساختاری منجر می شود دلایل خود را رشد انبوه سرمایه مالی جهت منافع سرمایه گذاران را از طرح های کار آفرین در اقتصاد واقعی به اسناد مالی به عنوان هدف های سرمایه گذاری فی نفسه تغییر داده است. اسناد بدهی و معاملات سهام ارز، سرمایه گذاران را با سود بالاتر و سریع تر اغوا کرده است، به عنوان مقایسه سرمایه گذاری در تولید واقعی متمرکز بر کار در سرمایه داری معاصر به نفع پایین تر در دراز مدت داشته است، واقعیت آن است که سرمایه گذاری دارای قمار خانه ای موجب گسترش برخی از مشاغل در بخش مالی شده است.

بیابانی (۱۳۸۸) در تحقیقی به (بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی و بیکاری ساختاری) پرداخته و عنوان کرده است که درصد قابل ملاحظه ای از سطح بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی کشور طی یک دهه اخیر از نوع ساختاری بوده است و افزایش سهم آنان از حدود ۲/۴ درصد در سال ۱۳۸۰ علیل و عوامل این دسته از بیکاران در چارچوب مرتبط با انواع بیکاری ساختاری مورد تحلیل و بررسی قرار داده است و نتایج این تحقیق نشان می دهد که تحولات جمعیتی ناشی از جوان شدن و افزایش نرخ مشارکت زنان به ویژه فارغ التحصیلان دانشگاهی و از سوی دیگر با تغییر در کارکرد نقش دولت در ایجاد اشتغال و جذب فارغ التحصیلان دانشگاهی از دهه ۷۰ به بعد و ناتوانی بخش خصوصی در جذب بیکاران دارای مدرک دانشگاهی از ۲/۴ درصد به ۲/۱۱ درصد افزایش یافته است

مهاجرانی (۱۳۸۴) در تحقیقی تحت عنوان (بیکاری: علت ها، ابعاد و نوسان های آن در ایران) نشان می دهد که بیکاری یکی از مهمترین مشکلات اجتماعی در کشورهای در حال توسعه است. بیکاری در این کشورها در مناطق شهری و در میان جوانان و تحصیل کردگان افزایش یافته است عرضه رو به رشد و تقاضای ناکافی نیروی کار نشان می دهد که نزدیک به نیمی از بیکاران از افراد ۱۵-۴۲ سال و بیشتر آنان را کسانی که پیش از این هم شاغل نبوده اند تشکیل می دهند که از جمعیت شاغل باسواد ترند نزدیک به ۲۵ درصد بیکاران دارای تحصیلات دبیرستانی اند و شمار بیکاران دارای تحصیلات عالی رو به رشد افزایش گذاشته است.

فاینشال تایمز با تحقیقی تحت عنوان (زخم به جا مانده از بحران اقتصادی، همچنان حوزه یورو را آزار می دهد) با اشاره به بیکاری ۱۸/۵ میلیون شهروند اروپایی یورو نوشت: زخم به جا مانده از بحران اقتصادی، همچنان حوزه یورو را آزار میدهد. بیشتر اقتصاد دانان نگرانند که بحران مال یک زخم دائمی بر پیکر بازار کار اروپا به جا گذاشته و میزان بیکاری ساختاری در حوزه یورو را افزایش دهد بر اساس برآورد سازمان همکاری اقتصادی سطح بیکاری ساختاری در ۱۵ کشور حوزه یورو که عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه ای نیز هستند از ۸/۵ درصد به ۱۵ درصد افزایش یافته است بنابر اعلام سازمان بین المللی کار از ۱/۶ میلیون نفری که در کشورهای یونان، ایرلند و پرتغال در فاصله سال های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲ از کار بیکار شده اند بین ۱۵ تا ۳۴ سال دارند در یونان و اسپانیا بیش از نیمی از افراد زیر ۲۵ سال جویای کار، بیکار هستند در ایتالیا از هر ۱۰ جوان ۴ نفر بیکارند. (خبرگذاری تسنیم)

میشل دی (۱۳۸۳) در تحقیقی تحت عنوان (تحلیلی پیرامون وضعیت کار و بیکاری در آمریکا به بازبینی و بررسی دقیق بی کاری و مشکلات ناشی از آن در ایالت متحده آمریکا پرداخته است او پرده از میزان بیکاری ناشی از اختلاف جنسیت، نژاد و محل زندگی برداشته است، چیزی که هیچ وقت از آمارهای رسمی بدست نخواهد آمد

بختیاری و دولت آبادی در پژوهشی تحت عنوان (تحلیل تجربی نقش های اقتصادی در تغییر نرخ بیکاری در ایران) بیان می دارد که بیکاری موجود در ایران ترکیبی مختلف (شامل بیکاری اصطکاکی، ساختاری و ادواری) می باشد و نیز تاکید کرده است که در این ترکیب بیکاری ساختاری از وزن و اهمیت بالاتری برخوردار می باشد

موفقیان در تحقیقی تحت عنوان (تاریخی و کلان: بیکاری، معضل بزرگ سده نو) می نوسد مقوله بیکاری با اشاره به آمار بیکاری در سطح جهان چشم انداز آینده جمعیت جوان و بیکار را مورد توجه قرار می دهد و در پاسخ به این مساله چه باید کرد عنوان می دارد که سیاست ها باید معطوف باشند به سرمایه گذارهای موثر در تحکیم و افزایش بهره‌وری و همچنین استقرار صنایع کارگر طلب به قصد ایجاد امکانات اشتغال برای کارگران نیمه ماهر و بدون مهارت در مناطق شهری و روستایی، تقویت و تحکیم سرمایه انسانی گروه‌های فقیر جامعه از طریق دستیابی بهتر و بیشتر و آسانتر آنها به آموزش (به ویژه در سطح ابتدایی و متوسطه) مهارت های فنی و حرفه ای برای اشتغال لازم است

اکبری پور (۱۳۸۳) در تحقیقی تحت عنوان (نگاهی به وضعیت اشتغال و بیکاری فارالتحصیلان دانشگاهی) می نویسد که چنانچه فردی بخواهد به کاری اشتغال ورزد که از آن احساس رضایت نماید و کارائی نیز داشته باشد باید شغل را با توجه خصوصیات جسمانی، روانی و اجتماعی انتخاب نماید و همچنین با استفاده از راهنمای شغلی و حرفه ای می توان ضمن شناسایی امکانات جامعه و نیز خصوصیات افراد آنان را به سوی یادگیری تخصص هائی ترغیب و تشویق کرد که با خصوصیاتشان سازگار بود و نیاز جامعه را تامین نماید و از این طریق آنان را با تغییرات اقتصادی و اجتماعی جامعه هماهنگ نمود. با انجام برنامه های صحیح راهنمایی شغلی و حرفه ای می توان ضمن رونق بخشیدن به خصوصیات مراکز کارایی از بروز بیکاری پنهان و آشکار تا حد زیادی پیشگیری کرد.

بیابانی در تحقیقی به بررسی (کار زنان و بیکاری ساختاری در کشور) پرداخته است و هدف اصلی این نوشتار بر این پایه بوده است که آیا نرخ مشارکت در بازار کار بعنوان عاملی موثر بر سطح عرضه نیروی کار و تحولات ساختاری نیروی کار در دوره ۸۰-۱۳۴۵ دچار دگرگونیهای ساختاری شده است یا نه؟ و در نتیجه گیری آن بیان داشته است که نرخ مشارکت زنان بعنوان یک عامل با اهمیت بر سطح عرضه نیروی کار زنان و تحولات ساختاری نیروی کشور در دهه های ۵۵-۴۵ و ۸۰-۱۷۵ گذاشته است و از عوامل اساسی بیکاری در کشور بوده است اما در دوره های ۶۵-۱۳۵۵ و ۷۵-۱۳۶۵ تغییر نرخ مشارکت زنان بی اثر یا کم اثر بوده است. بنابراین در این دوره پدیده بیکاری ساختاری در چارچوب تحولات جمعیتی برآمده از نرخ مشارکت زنان یا وجود نداشته یا بسیار کم است.

ابراهیم پور در تحقیقی تحت عنوان (بررسی مسائل اشتغال و بیکاری در ایران) انجام داده است که یکی از عوامل و علل بیکاری در ایران را ناتوانی بخش های دولتی در جذب فارالتحصیلان دانشگاهی دانسته و بیان داشته فارالتحصیلان اکثر در شغلی نامناسب با رشته خود به فعالیت مشغولند که این امر تا حدی ناشی از رشد بی برنامه پذیرش دانشجو در رشته های مختلف تحصیلی بدون توجه به نیاز بازار کار کشور می باشد که به نوبه خود در افزایش نرخ بیکاری عاملی موثر به شمار می رود. از جمله عوامل موثر بر افزایش نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی می توان به عدم وجود هماهنگی بین سازمان اجرایی کشور با مراکز آموزش عالی جهت شناخت نیاز بازار کار کشور، عدم وجود آمار و اطلاعات دقیق از وضعیت عرضه و تقاضای نیروی کار، افزایش پذیرش دانشجو در رشته های که در جامعه به حالت اشباع درآمد اند گسترش و اشاعه فرهنگ مدرک گرایی و توزیع نامناسب امکانات و فرصت های شغلی برابر در مناطق مختلف کشور به ویژه در مناطق غیر صنعتی و کمتر توسعه یافته اشاره کرد

تعریف بیکاری ساختاری

با ظهور روند افزایش نرخ بیکاری از دهه ۷۰ میلادی در کشورهای صنعتی تحقیقات فراوانی از طرف اقتصاددانان آغاز شد به طوری که هر یک در چارچوب تئوریهای رایج مبادرت به تبیین نظری مسئله بیکاری کردند. از جمله این اقتصاددانان می‌توان به دیوید لیلینز، جفری پارکر، کوین مورفی، استفان دیویس، پیتر هارت، کاترین ابراهام و روبرت تاپل اشاره کرد که تحقیقات گسترده‌ای را در خصوص تبیین نظری خصوصاً در آمریکا به عمل آوردند. نتیجه جالب توجه در این مطالعات پاسخ به این سؤال بود: اگر دلیل اصلی گسترش بیکاری کاهش تقاضای کل است بدیهی است مجموعه سیاستهای پولی و مالی که منجر به افزایش تقاضای کل می‌شود جهت کاهش بیکاری کفایت می‌کند، اما اگر عوامل اساسی در گسترش بیکاری عوامل دیگر خصوصاً عوامل خرد باشد، پس اتخاذ تدابیری همچون تجدید ساختار مثلاً در بازار کار از طریق قوانین حداقل دستمزد، برنامه‌های بیمه بیکاری، برنامه‌های آموزشی و نظایر آن مؤثر خواهد بود، بدیهی است در این حالت تبیین نظری بیکاری دیگر ناشی از ناکارایی تقاضا (Demand – deficient unemployment) در چارچوب نظریات کینزی و یا اصطلاحاً (Frictional unemployment) در چارچوب نظریات پول‌گرایان که یک پدیده موقتی و کوتاه مدت است، نخواهد بود، بلکه در چارچوب بیکاری از نوع ساختاری (Structural unemployment) مورد تجربه و تحلیل قرار می‌گیرد. بدین ترتیب به دنبال نظریات کینزینها و پول‌گرایان، نظریات گروه سومی در خصوص بیکاری، به ویژه بیکاری انبوه ظاهر می‌شود، به نحوی که بیکاری ساختاری از دل تغییرات ساختاری در الگوی عرضه و تقاضای کار ناشی می‌شود. از جهت عرضه کار، تحولات جمعیتی و یا عوامل مؤثر بر روی نرخ مشارکت نیروی کار خصوصاً زنان بسیار با اهمیت است، به نحوی که منجر به تغییرات ساختاری در الگوی عرضه کار و در نهایت فزونی عرضه نسبت به تقاضای کار می‌گردند. از جهت تقاضای کار نیز عواملی چون تغییر در فنون تولید که منجر به بی‌فایده شدن برخی مهارتها می‌گردد، انعطاف ناپذیری نهادهای تولیدی در رقابت با بنگاههای رقیب خارجی و همچنین الگوی آموزشی جامعه در زمینه‌های پایه و اساسی، فنی و حرفه‌ای و عالی که منجر به عدم تطابق مهارتها می‌گردد و در نهایت امنیت سرمایه‌گذاری و حقوق مالکیت فردی، از جمله عواملی هستند که بر روی ساختار تقاضای کار اثر گذاشته و منجر به کمبود تقاضا برای نیروی کار نسبت به عرضه کار می‌گردند. علاوه بر این، مجموعه عوامل مؤثر بر عدم تسویه بازار کار مثل مجموعه قوانین و مقررات ناظر بر بازار کار و یا نقش اتحادیه‌ها و نهادهای کارگری و یا حتی دولت در تغییرات ساختاری در بازار کار بسیار با اهمیت است، ضمن اینکه نباید به نقش و جایگاه دولت و رفتارهای اجتماعی در تحولات مربوط به بازار کار بی‌توجه بود. (بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و بیکاری ساختاری - مجله پژوهش دانشگاه امام صادق شماره ۲۰ بیابانی جهانگیر)

بیکاری ساختاری یک شکل از بیکاری ناشی از عدم تطابق بین مهارتهای است که کارگران می‌توانند ارائه دهند و مهارت‌های که خواسته شده از طرف کارفرمایان (شکاف مهارتی). بیکاری ساختاری اغلب مربوط به تغییرات تکنولوژی است. بیکاری ساختاری یکی از چند دسته عمده از بیکاری مشخص شده توسط بیکاران از جمله بیکاری اصطلاحاً، دوره‌ای، کلاسیک است نیاز به مهاجرت یا آموزش مجدد دارد، بیکاری ساختاری را در دراز مدت و آهسته می‌توان رفع کرد. (Wikipedia-structural unemployment)

بیکاری ساختاری: مانند بیکاری اصطلاحاً، بیکاری ساختاری ناشی از ماهیت پویای ترکیب محصولات و مشاغل در اقتصاد است اما بیکاری ساختاری بیشتر طول می‌کشد. عامل بروز این نوع بیکاری عدم سازگاری مهارتها و محل جغرافیایی زندگی کارگران با فرصتهای موجود اشتغال است. وقتی در یک منطقه، صنعتی رو به رکود می‌گذارد کارگران این صنعت بیکار می‌گردند. اگر چه ممکن است در دیگر نواحی تقاضا برای کارگر وجود داشته باشد اما این کارگران به علت اینکه نمی‌توانند به آن مناطق مهاجرت کنند بیکار باقی می‌مانند این بیکاری ناشی از عدم ترک جغرافی کارگر است عامل دوم عدم تحرک شغلی است، فرض کنید در منطقه‌ای که این کارگران بیکار شده اند تقاضا برای پزشک وجود دارد، اما اینان فاقد مهارت‌های لازم برای اشتغال به کار پزشکی می‌باشند. اگر این مهارت را کسب کنند می‌توانند به کار مشغول شوند. چون قادر به کسب مهارتهای لازم نیستند بیکار می‌مانند. (تقوی، اصول علم اقتصاد کلان ۲)

بیکاری ساختاری: موقعی رخ می دهد که کارگران فاقد مهارتهای لازم برای مشاغل موجود باشند کارگرانی که شغل خود را از دست داده و نتوانند شغل‌های جدید را انتخاب کنند (به دلیل عدم مهارت و آموزش لازم) جزء بیکاران ساختاری تلقی می شوند. علت بروز این نوع بیکاری عدم تحرک شغلی و عدم تحرک جغرافیایی نیروی کار می باشد (نظری، اقتصاد کلان).

بیکاری ساختاری: فرم طولانی مدت از بیکاری ناشی از تغییرات اساسی در اقتصاد است. بیکاری ساختاری زمانی رخ می دهد که برای تعدادی از کارگران که فاقد مهارت های شغلی لازم، یا ممکن است به از مناطق که در مشاغل موجود است، اما قادر به حرکت وجود ندارد زندگی می کنند. یا ممکن است به سادگی تمایلی به کار است زیرا سطح دستمزد های موجود بیش از حد کم است. بنابراین در حالی که مشاغل موجود، عدم تطابق جدی میان مهارتهای خواسته شده شرکت ها و مهارتهای که کارگران می توانن ارائه دهند. (investopedia- definition of "structural unemployment")

نرخ بیکاری در ایران

بر اساس مطالعات سازمان همیاری اشتغال دانش آموختگان جهاد دانشگاهی نرخ بیکاری در بین دانش آموختگان در سال ۹۲ رقمی حدود ۱۵.۶ اعلام شده است این در حالی است که نرخ بیکاری در سال گذشته ۱۰.۵ درصد اعلام شده و در بهار امسال نیز با رشد ۰.۲ دهم درصدی به رقم ۱۰.۷ درصد رسیده است. فاصله پنج درصدی نرخ بیکاری دانش آموختگان با نرخ بیکاری کل نشان دهنده افزایش نامتوازن تحصیلات عالی و اشتغال در کشور است. بر اساس سرشماری سال ۹۰ بیش از ۹۲ درصد جمعیت کشور با سواد هستند و با توجه به روند پرشتاب تحصیلات عالی در چند سال اخیر، بیش از ۱۸ درصد جمعیت کشور دارای تحصیلات عالی و حوزوی هستند. با ادامه این روند پیش بینی ها حاکی از افزایش سطح تحصیلات عمومی مردم دارد که این مسئله مستلزم افزایش متناسب فرصت های شغلی است، موضوعی که هم اکنون به یکی از دغدغه های مهم سیاستگذاران کشور تبدیل شده است. طبق مطالعات سازمان همیاری اشتغال دانش آموختگان جهاد دانشگاهی، جمعیت فعال کشور تا سال ۱۴۰۰ به ۶۱ میلیون نفر خواهد رسید و به عبارتی دیگر ۵.۲ درصد رشد خواهد داشت، در نتیجه باید سطح اشتغال نیز از رشدی ۵.۲ درصد در سال برخوردار باشد تا وضعیت فعلی حفظ شود. به بیان دیگر تا سال ۱۴۰۰ باید ۲۹ میلیون فرصت شغلی در ایران ایجاد شود. اما نکته ای که در این میان مغفول مانده، نبود تناسب میان تعداد فرصت های شغلی تخصصی ایجاد شده در جامعه و شمار دانش آموختگان است. با استناد به نتایج آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۹۰ مرکز آمار ایران، مجموعاً حدود ۷۶۸ هزار فارغ التحصیل دانشگاهی بیکار در کشور وجود دارد که از این تعداد ۲۰۷ هزار و ۳۱۰ نفر دارای مدرک فوق دیپلم، ۵۰۵ هزار و ۱۰ نفر دارای مدرک لیسانس، ۵۲ هزار و ۱۶۹ نفر فوق لیسانس و دکتری حرفه ای و ۳۳۸۸ نفر نیز دارای مدرک دکتری تخصصی هستند.

آمار نرخ بیکاری فارغ التحصیلان نشانگر مشکلات ساختاری در بازار کار کشور و نامتناسب بودن سامانه برنامه ریزی در نظام آموزش عالی با نیاز های بازار کار را به اثبات می رساند. به اعتقاد کارشناسان، بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی با تحصیلات آکادمیک و دانش تئوریک بالا ولی سطح مهارت و تخصص پایین، نشانگر این واقعیت است که بازار کار کشور بسیار هوشمند عمل می کند و به تخصص نیروی کار بیش از مدرک آنها اهمیت می دهد در حالی که آمار نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی بالاست، فارغ التحصیلان مراکز مهارت آموزی با کمترین نرخ بیکاری مواجه هستند

بر اساس آخرین گزارش آمارگیری نیروی کار، مرکز آمار ایران که نرخ بیکاری در رده های سنی مختلف در نقاط شهری و روستایی را منتشر کرد به شرح ذیل می باشد

بررسی نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت) نشان می دهد که ۳۸/۰ درصد جمعیت در سن کار (۱۰ ساله و بیشتر) از نظر اقتصادی فعال بوده اند، یعنی در گروه شاغلان یا بیکاران قرار گرفته اند. همچنین نتایج نشان می دهد که نرخ مشارکت اقتصادی در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی کمتر بوده است. بررسی نرخ بیکاری نشان می دهد که ۱۰/۸ درصد از جمعیت فعال، بیکار بوده اند. بر اساس نتایج، نرخ بیکاری در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی بیشتر بوده است. بررسی سهم اشتغال ناقص نشان می دهد که ۹/۲ درصد جمعیت شاغل دارای اشتغال ناقص بوده اند. این شاخص در بین مردان بیشتر از زنان و در نقاط روستایی بیش تر از نقاط شهری بوده است. بررسی اشتغال در بخش های عمده اقتصادی نشان می دهد که بخش خدمات با ۴۷/۹ درصد بیش ترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در مراتب بعدی بخش های صنعت با ۳۳/۰ درصد و کشاورزی با ۱۷/۲ درصد قرار دارند. نرخ بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله حاکی از آن است که ۲۵/۰ درصد از جمعیت فعال این رده سنی بیکار بوده اند. این شاخص در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی بیشتر بوده است. نرخ بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله نیز حاکی از آن است که ۲۲/۴ درصد از جمعیت فعال این رده سنی بیکار بوده اند. این شاخص در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی بیشتر بوده است. بررسی سهم شاغلان ۱۵ ساله و بیش تر با ساعت کار معمول ۴۹ ساعت و بیش تر نشان می دهد، ۳۹/۰ درصد شاغلان به طور معمول بیش از ۴۹ ساعت در هفته کار می کنند. این شاخص که یکی از نماگرهای کار شایسته است نشان می دهد در کشور سهم زیادی از شاغلان بیش تر از استاندارد کار می کنند

روش تحقیق

این تحقیق به صورت تحقیق میدانی با همکاری اداره صنعت و معدن و اداره تعاون، کار و رفاه اجتماع شهرستان چاروا و یماق انجام گرفته و همچنین برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد معادن و تعداد کارگران و نرخ بیکاری به صورت مستقیم به کارگاهها و معادن و هم به صورت تلفنی انجام گرفته است

یافته ها

بر اساس بررسی های انجام شده در این تحقیق کارگران مشغول در معادن و کارگاههای موجود در این شهرستان در شغل های تخصصی حدوداً ۹۹ درصد افراد غیر بومی از سایر استانهای کشور و اغلب افراد بومی در شغل های خدماتی مشغول به کار هستند.

نتیجه گیری و پیشنهادات

بیکاری شهرستان چاروا و یماق - الف: از نوع بیکاری ساختاری میباشد که با آموزش های لازم می توان در کاهش موثر بود-ب: با توجه به موقعیت جغرافیایی شهرستان چاروا و یماق و کشاورزی دیمی آن بیشتر اشتغال فعلی آن فصلی هستند که می تواند با صنایع تبدیلی اشتغال دایمی نیز جهت حفظ جمعیت فعلی و ازدیاد اشتغال ایجاد کرد-پ: آماده سازی شهرک صنعتی جهت واگذاری سریع و آسان به سرمایه گذاران جهت ایجاد صنایع تبدیلی از مواد معدنی موجود در منطقه-

ح: اعطاء تسهیلات ارزان به کارجویان منطقه - دهمه‌هنگی بین دستگاہ های اجرای از جمله اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی و اداره صنعت، معدن و تجارت و سازمان فنی و حرفه ای برای شناسایی، معرفی و همچنین آموزش مهارت های لازم برای اشتغال جوانان در معادن و کارگاهها

منابع:

- گزارش ۲۰۱۵ سازمان بین المللی کار - افزایش بیکاری در جهان (world employment and social outlook - trend 2015)
- کریستین ایک و گریتیج اورت (unemployment and structural unemployment in the baltics) ، (www.imf.org)
- بیکاری ساختاری، www.investopedia.com/terms/s/structural_unemployment.asp
- بیکاری ساختاری https://en.wikipedia.org/wiki/structural_unemployment
- صندوق بین المللی پول (imf)، آمار نرخ بیکاری
- میشل دی (۱۳۸۳)، ((تحلیلی پیرامون وضعیت کار و بیکاری در آمریکا))، مجله سیاحت غرب - شماره ۱۹ (۱۰ صفحه از صفحه ۱۰۷ تا ۱۱۶)
- مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری نیروی کار در بهار ۱۳۹۴
- گزارش شهرستان چاراویماق در حوزه تعاون کار و رفاه اجتماعی
- بیابانی، جهانگیر (۱۳۸۸)، بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی و بیکاری ساختاری، مجله پژوهشی دانشگاه امام صادق، شماره بیست،
- بیابانی، جهانگیر (۱۳۸۸)، ((بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی و بیکاری ساختاری))، مجله: دین و ارتباطات - زمستان ۱۳۸۲ - شماره ۲۰ (۳۰ صفحه از صفحه ۷ تا ۳۶)
- بیابانی، جهانگیر (۱۳۸۵)، ((کار زنان و بیکاری ساختاری در کشور))، مجله: اطلاعات سیاسی - اقتصادی؛ شماره ۲۳۱ و ۲۳۲ (۸ صفحه از ۲۹۶ تا ۱۳۳)
- ابراهیم پور (۱۳۹۲)، ((بررسی مسائل اشتغال و بیکاری در ایران))، دانشگاه ازاد اسلامی واحد ابادان
- اکبری پور (۱۳۸۳)، ((نگاهی به وضعیت اشتغال و بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی))، مجله کار و جامعه - شماره ۵۳ (۴ صفحه از ۴۳ تا ۴۶)
- مهاجرانی (۱۳۸۴)، ((بیکاری: علت، ابعاد و نوسان های آن در ایران))، مجله: اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۲۱۹ و ۲۲۰ (۶ صفحه از ۱۱۴ تا ۱۱۹)
- بختیاری و دولت آبادی (۱۳۸۱)، ((تحلیل تجربی نقش بخش های اقتصادی در تغییر نرخ بیکاری در ایران))، مجله: تحقیقات اقتصادی، شماره ۶۰ {علمی - پژوهشی}، (۲۰ صفحه از ۵۹ تا ۷۸)

کنفرانس ملی چار سوی علوم انسانی

National Conference on 4 Corners on Humanities

شیراز، بهمن ماه ۹۴

-موفقیان (۱۳۸۳)، ((تاریخی و کلان:بیکاری، معضل بزرگ سده نو))، مجله تامین اجتماعی، شماره ۱۹ (۳۰ صفحه- از ۳۴ تا ۳۴۵)

-خبرگذاری تسنیم، (زخم بجای مانده از بحران اقتصادی، همچنان حوزه یورو را آزار می دهد)) کد خبر: ۴۲۳۵۵۷

-تقوی، مهدی (اصول علم اقتصاد ۲) دانشگاه پیام نور ۱۳۸۷ صفحه ۲۱۷ تا ۲۱۸

-نظری، محسن (اقتصاد کلان رشته مدیریت) چاپ شانزدهم ۱۳۸۷ صفحه ۲۸۶ و ۲۸۹

-مهدویان، هادی (بیکاری در ایران: ساختاری و عملکردی)، ((مجله روند اقتصادی))

Archive of SID